

Elevenes valg av engelsk og fremmedspråk i videregående opplæring 2022-2023

Nasjonalt senter for engelsk og fremmedspråk i opplæringen - Notat 2/2023

I dette notatet ønsker vi å løfte frem følgende:

- Antall elever som velger engelsk programfag går ikke lenger ned
- Antall elever som har spansk på nivå III øker
- Det er stor variasjon i de mindre underviste språkene

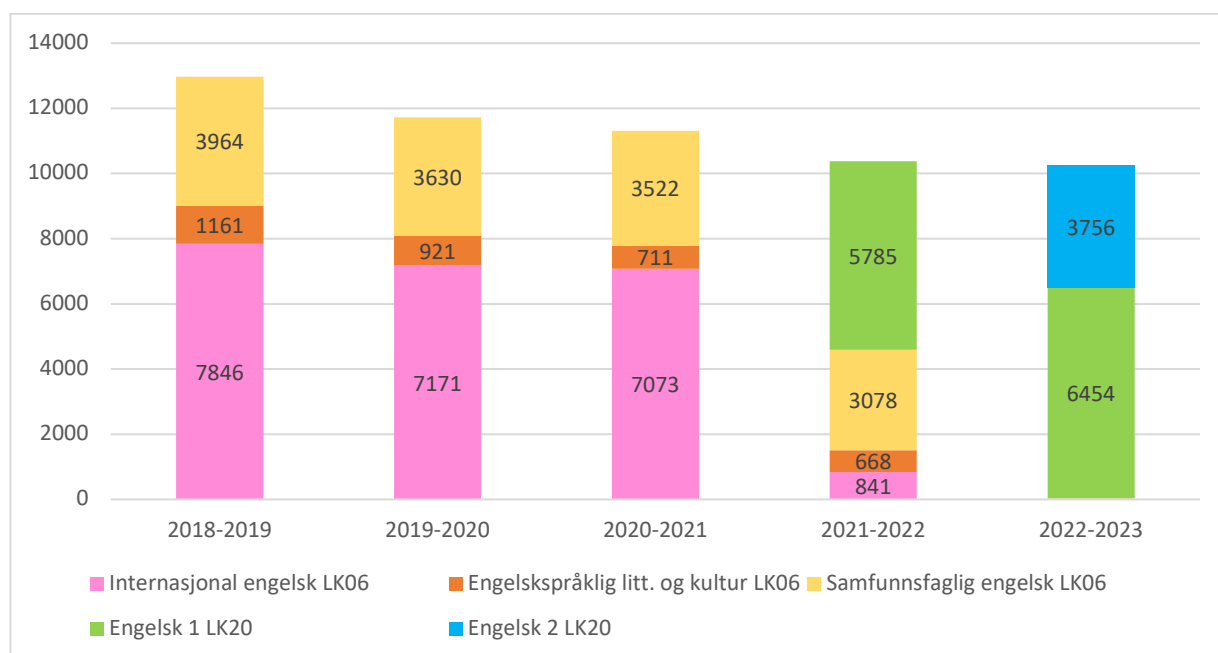
Elever i videregående opplæring har engelsk som obligatorisk fellesfag på Vg1 – både når de går studieforberevende og yrkesfaglig program. På studieforberevende program kan elevene deretter velge om de ønsker å fortsette med engelsk på Vg2 og/eller Vg3 som programfag.

På ungdomstrinnet kan elevene velge om de vil lære et fremmedspråk på nivå I. Velger de å gå studieforberevende program på videregående er fremmedspråk obligatorisk. Når elever som går studieforberevende går ut av videregående, vil de ha kompetanse i et fremmedspråk på nivå II eller I+I. Skoler har mulighet til å tilby fremmedspråk nivå III som programfag på Vg3. Elever kan velge å ta fremmedspråk som privatist dersom språket står på Utdanningsdirektoratet sin liste over språk det tilbys eksamen i.¹

I dette notatet ser vi nærmere på utviklingen for fagene engelsk (programfag) og fremmedspråk de siste fem årene. Dette gir en mulighet til å se om pandemien kan ha hatt en innflytelse på hva elevene har valgt i denne femårsperioden.

Hva skjer med programfag engelsk?

Tallene for de siste fem årene viser en nedgang i antall elever som velger programfag engelsk. De ulike fargene og benevnelsene i figur 7 illustrerer overgangen fra LK06 til LK20, hvor de tidligere programfagene ble erstattet av Engelsk 1 og Engelsk 2.

Figur 7: Antall elever som har de ulike programfagene i engelsk

Programfagene i engelsk har samlet sett opplevd en nedgang de siste fem årene. Dette gjelder både for det som tilsvarer Engelsk 1 (Internasjonal Engelsk) og Engelsk 2 (Samfunnsfaglig engelsk og Engelskspråklig litteratur og kultur). Vi ser likevel at nedgangen i antall elever har stoppet opp for både Engelsk 1 og Engelsk 2 når vi sammenligner skoleårene 2021/22 og 2022/23.

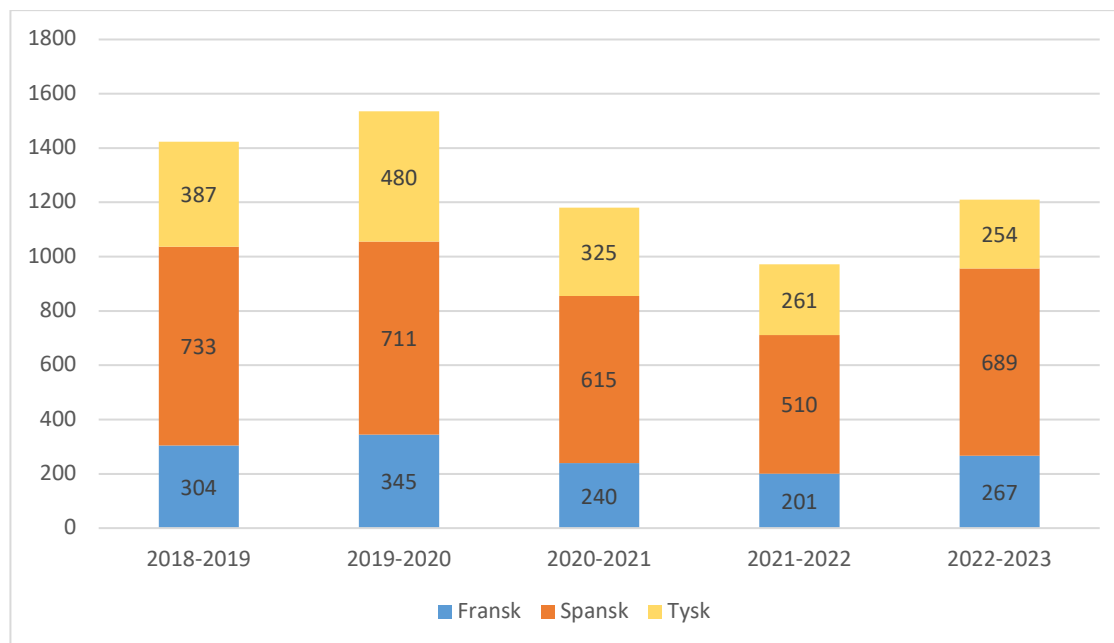
Vi finner ikke én faktor som alene kan forklare nedgangen i antall elever som velger engelsk som programfag, men ønsker å løfte frem et par mulige forklaringer:

- I overgangen fra LK06 til LK20 har engelsk programfag gått fra å bestå av tre fag til å bestå av ett fag på vg2 og ett på vg3. Benevnelsene på fagene ga tidligere en indikasjon på hva hovedfokuset ville være. Kan det være slik at elevene ikke like lett lar seg friste til å ta faget når fagnavnet ikke gir noen henvisning til innholdet?
- Vi registrerer et relativt stort fall i antall elever som tar engelsk programfag i perioden med pandemi. Dette alene kan ikke forklare nedgangen, da vi ser lignende tendenser over en femårs periode. I samme periode går det totale antallet elever på studieforberedende program ned, noe som kan være en delvis forklarende faktor.

Forsiktig økning i tallet på elever som velger programfag fremmedspråk

Totalt ca. 65 000 elever i videregående opplæring tar fremmedspråk fellesfag, mens 1672 tar fremmedspråk programfag.ⁱⁱ Andelen elever som tar spansk fellesfag har økt fra 42,8 % til 46,9 % de siste fem årene, mens andelen elever som tar tysk fellesfag har gått ned fra 42,1 % til 38,6 %. Antall elever som tar fransk fellesfag har vært stabilt rundt 12,4 %. Av de elevene som tar fremmedspråk nivå III, tar de fleste spansk, tysk og fransk, men en liten gruppe får opplæring i andre, mindre underviste språk. Det har vært store variasjoner i antall elever som tar programfag fremmedspråk de siste tre årene.

Årets tall for språkvalg på videregående skole viser at antall elever som velger som velger spansk III nærmer seg samme nivå som før pandemien. Samtidig ser vi at tallet på elever som velger å ta tysk III fortsetter å synke. Fransk opplever også en nedgang i perioden med pandemien, men har som spansk tilnærmet kommet opp på samme elevtall som før nedstengingen.

Figur 3: Antall elever som har programfag fransk, spansk og tysk (nivå III)

Variasjonen kan ha flere mulige forklaringer:

- Den markante nedgangen i skoleårene 20/21 og 21/22 kan ha én forklaring i at skoler pga. pandemien og nedstenging ikke hadde mulighet til å tilby utenlandsreise med nivå III-gruppene. Oppsvinget vi ser i inneværende skoleår kan være basert i at man nå igjen kan samle nivå III-elevene og tilby klassereise til målspråklandet.
- Oppsving i antallet elever som velger spansk på ungdomstrinnet og fortsetter på nivå II i vg1 og vg2 innebærer et større rekrutteringsgrunnlag for nivå III.

De «mindre underviste» språkene

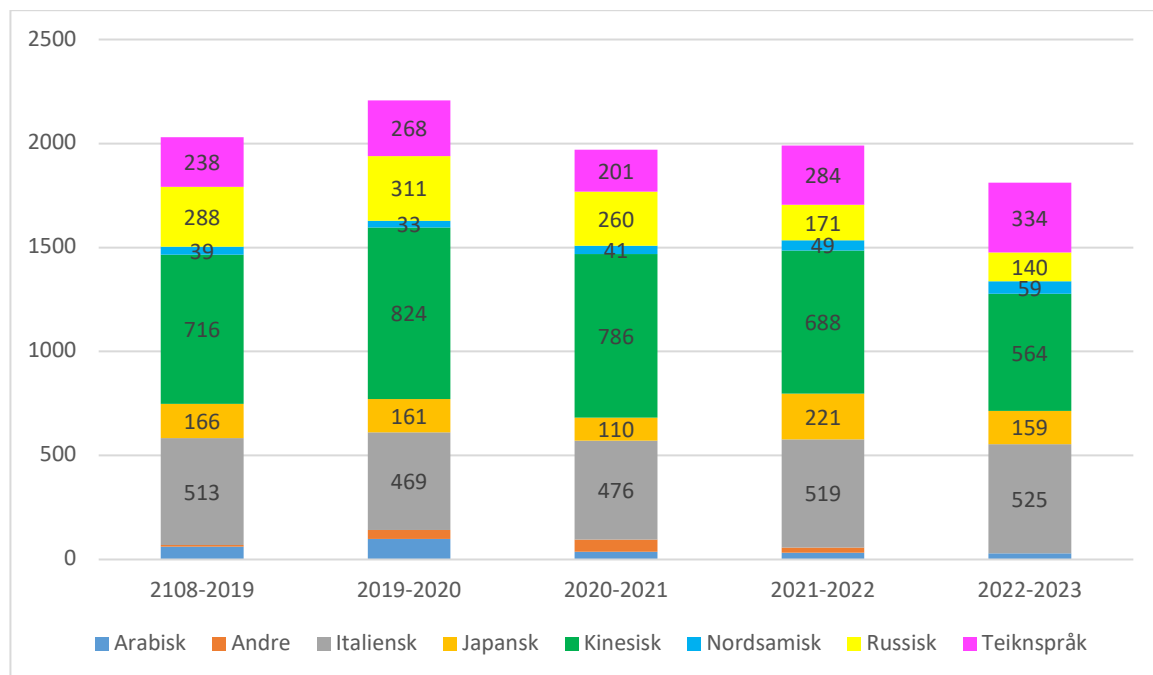
De vanligste språkene som tilbys i skolen er fransk, spansk og tysk, men det er også en del skoler som tilbyr språk som f. eks. arabisk, italiensk, japansk, kinesisk, russisk, samisk eller tegnspråk. I dette notatet skiller vi ikke fellesfag og programfag når det gjelder de mindre underviste språkene.

Skoleåret 2022/23 lærer ca. 1800 elever andre språk enn fransk, spansk og tysk. De fleste av disse har språket som fellesfag. Omtrent 1750 elever var registrert med privatisteksamen skoleåret 2021/22 (tallene for 2022/23 foreligger ikke ennå).

Det er som tidligere år viktig å merke seg at en del av elevene som lærer et av de «mindre underviste» språkene, tar det som programfag. Kinesisk, som har den største andelen av elever blant «de mindre underviste språkene», har omtrent én av fem elever språket som programfag.

Sammenligner vi det totale antallet elever som lærer andre språk skoleåret 2022/23 med tall for de siste fem årene ser vi en jevn nedgang hos alle språk, bortsett fra italiensk, nordsamisk og tegnspråk.

Kinesisk er på tross av nedgang i elevtallet det største av de mindre underviste språkene med i overkant av 560 elever. Italiensk fortsetter å øke sitt elevantall og har i år 525 elever. Russisk har halvert sitt elevtall hvis vi ser i et femårsperspektiv. Tegnspråk har i samme periode økt sitt elevtall fra 238 til 334. 159 elever har japansk, 59 har nordsamisk, 30 elever lærer arabisk i skoleåret 22/23. Dette skoleåret er ingen elever registrert for finsk, lulesamisk og portugisisk.

Figur 4: Antall elever - Fellesfag og programfag - "de mindre underviste språkene"

Noe som er viktig å merke seg, er at språkene skolen tilbyr påvirker elevenes valg av språk. Noen skoler har ikke anledning til å tilby flere språk og noen skoler velger å tilby kun ett eller to språk. Dette er noe de «større» språkene tjener på.

Nedgangen i «de mindre underviste språkene» kommer erfaringsmessig fra nedlagte klasser og tilbud rundt om i landet, og har ofte sammenheng med skolenes vilje til og muligheter for å satse på nivå III. De mindre underviste fremmedspråkene forblir sårbare og er avhengig av støtte fra skoleledelse og skoleeier, kontinuitet og tilgang på kvalifiserte lærere, samt stabil interesse fra elever.

Tina Buckholm, seniorkonsulent
Fremmedspråksenteret, april 2023

ⁱ <https://www.udir.no/eksamen-og-prover/eksamen/privatist/fremmedsprak-for-privatister/>

ⁱⁱ <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-videregaende-skole/fagvalg-i-videregaende-skole/>